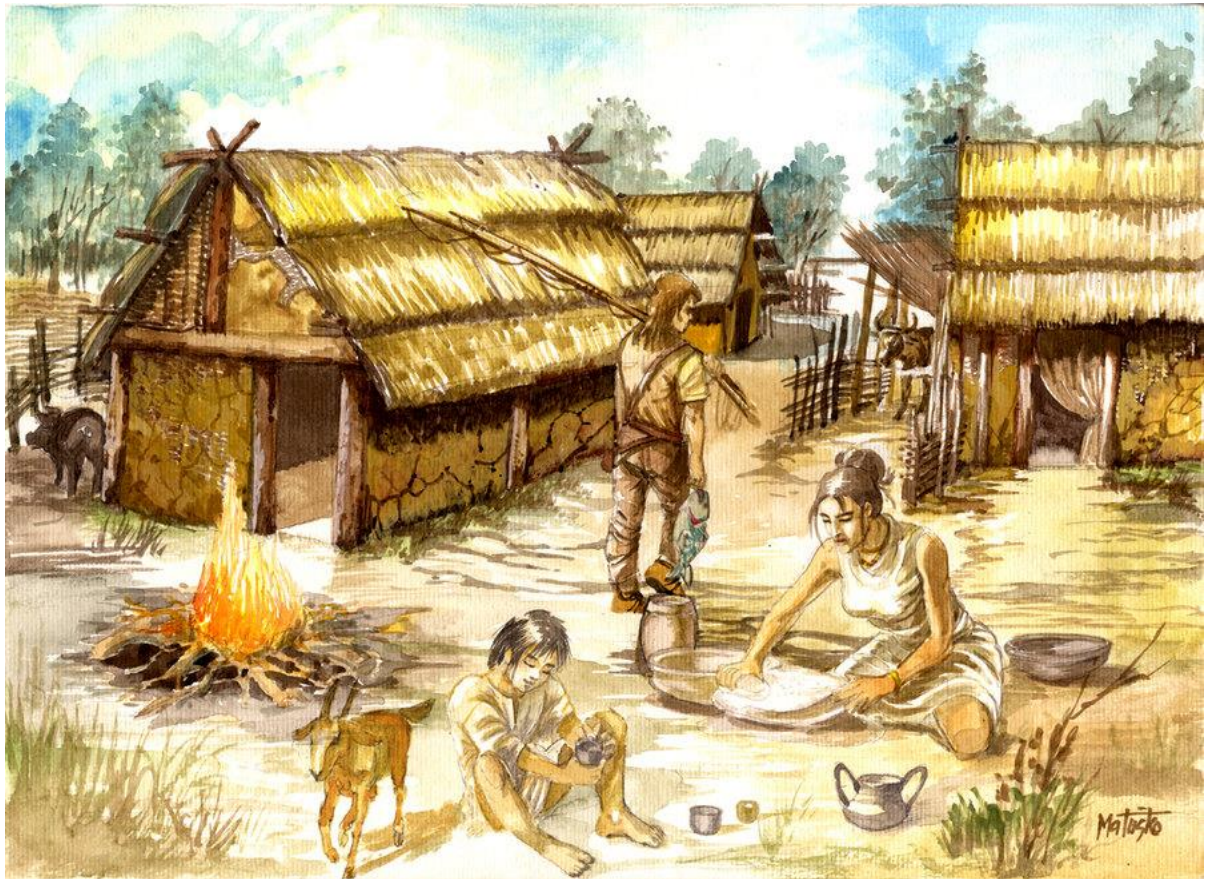

epoka brązu

bronsealderen

kl. 3

Część 3

Wielka życiowa zmiana **Livet forandrer seg**

Dzieci w epoce brązu **Barn i bronsealderen**

Zwierzęta i narzędzia **Husdyr og redskaper**

Wielka życiowa zmiana **livet forandret seg**

W epoce kamienia ludzie zajmowali się przede wszystkim polowaniem, byli to **myśliwi (jegere)** oraz **zbieracze (samlere)**.

W poszukiwaniu pożywienia przenosili się ciągle z miejsca na miejsce.

W epoce brązu życie ludzi uległo zmianie, stali się bowiem **rolnikami (bønder)**. Nauczyli się, że można **uprawiać (dyrke)** rośliny. Nie musieli już więcej szukać jedzenia, mogli mieć własne pole i mieszkać na stałe w jednym miejscu. Mogli zacząć budować domy. Nauczyli się **nawozić ziemię (gjødsle jord)** i

używać w ten sposób większe **plony (avlinger)**. Ciągle jednak polowanie i zbieranie były bardzo ważnym elementem życia ludzi.

W epoce brązu ludzie nauczyli się uprawiać **jęczmień (bygg)** i **pszenicę (hvete)**. Ziarno mielono na mąkę (**kornet ble malt til mel**), a potem pieczono chleb.

	
avlinger	
bønder	
bygg og hvete	
dyrke	
gjødsle	
jegere	
samlere	

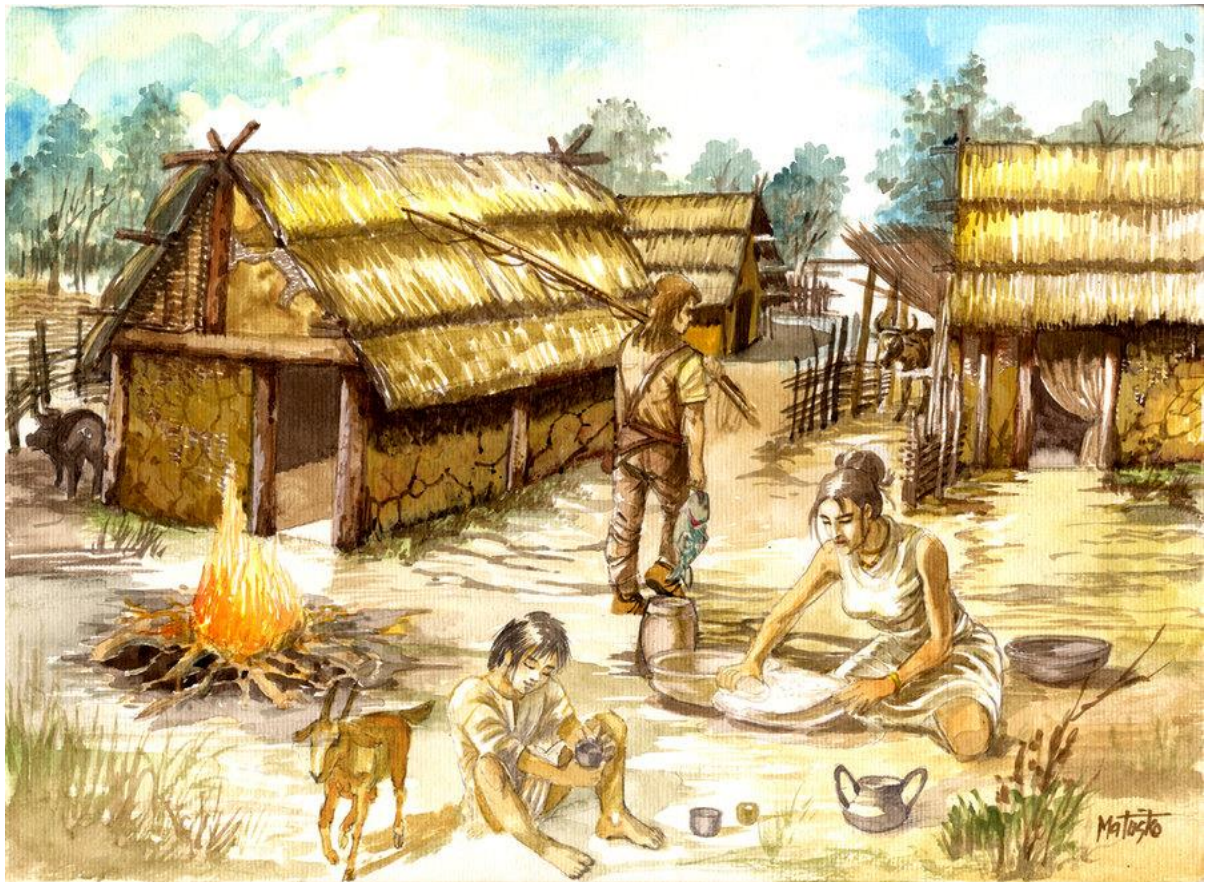
Dzieci w epoce brązu **barna i bronsealderen**

W epoce brązu rodziło się dużo dzieci, ale wiele z nich chorowało i umierało w dzieciństwie. W tamtych czasach dzieci nie chodziły do szkoły, lecz pomagały rodzicom w gospodarstwie. W ten sposób uczyły się tego, co potrzebne. Dzieci musiały umieć:

- uprawiać ziemię (**dyrke jord**),
- mielić ziarno (**male korn**)
- zbierać drewno (**samle ved**)
- prząść (**spinne garn**)
- tkąć (**veve stoff**)
- szyć ubrania (**sy klær**)
- zbierać orzechy i grzyby (**sanke nøtter og sopp**)
- opiekować się rodzeństwem i zwierzętami (**stelle søsken og dyr**)

	
dyrke jord	
male korn	
samle ved	
spinne garn	
veve stoff	
sanke sopp	
stelle søsken	

ZADANIE 2 Połącz polskie i norweskie słowa ze sobą

		
avlinger		jęczmień
bønder		mieścić ziarno (na mąkę)
bygg		myśliwi
dyrke jord		opiekować się rodzeństwem
hvete		plony
jegere		prząść
male korn		pszenica
samle ved		rolnicy (chłopi)
samlere		szyć ubrania
sanke sopp		tkać
spinne garn		uprawiać ziemię
stelle søsken		zbieracze
sy klær		zbierać drewno na opał
veve stoff		zbierać grzyby

Zwierzęta

husdyr

W epoce brązu posiadanie zwierząt było już powszechne. Najbardziej popularne zwierzęta hodowlane były to **krowy (ku)**, **byki (okse)**, **kozy (geit)**, **owce (sau)**, **świnie (gris)** i **konie (hest)**.

Zwierzęta pomagały w pracach w polu, dostarczały też mięsa, wełny, mleka i skór. Z mleka wyrabiano sery i masło. Z wełny i skór robiono ubrania.

Tak mogły wyglądać owce w epoce brązu

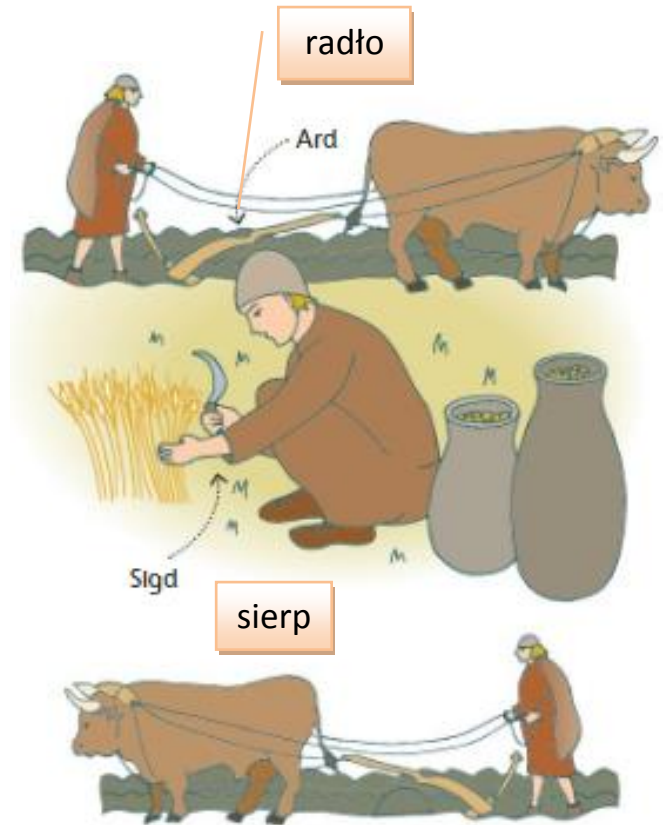
Konie z tej epoki były dość małe. Tylko najbogatsi ludzie mogli sobie pozwolić na posiadanie konia

	
geit	
gris	
hest	
ku	
okse	
sau	

Narzędzia rolnicze redskaper og korndyrking

W epoce brązu wymyślono i udoskonalono wiele ciekawych narzędzi rolniczych.

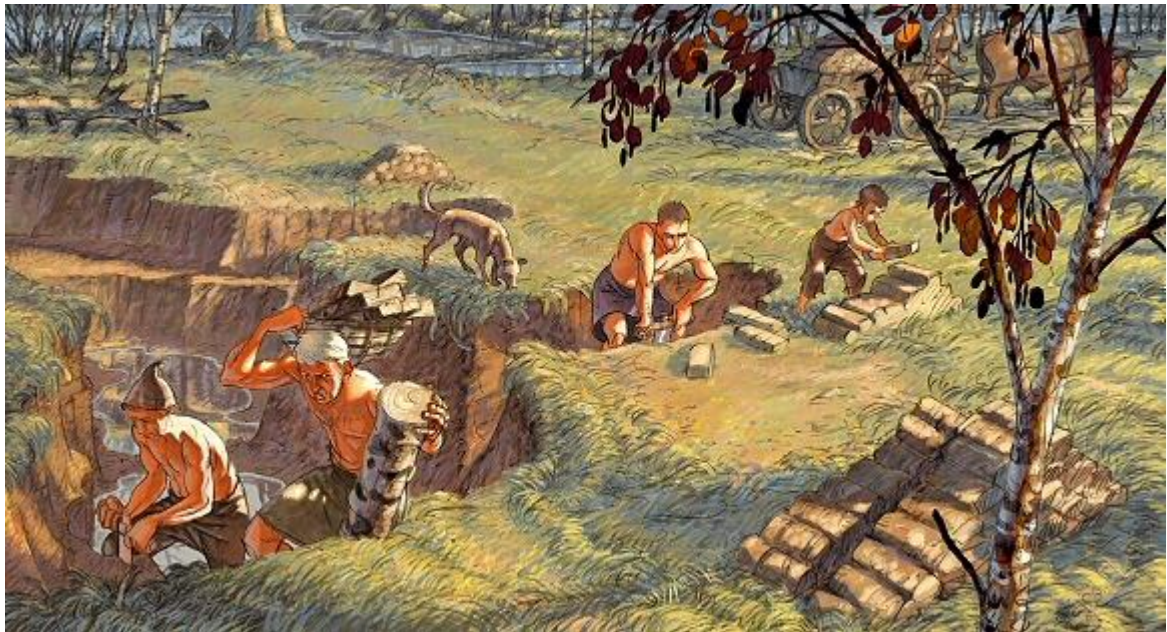
Najważniejsze z nich to **radło (ard)** które służyło do **orania (pløye)**, czyli spulchniania ziemi. Było to znacznie łatwiejsze niż przekopywanie pola motyką. Radło ciągnęły zwierzęta, np. byki.

Do **koszenia zboża (skjære korn)** służył **sierp (sigd)**. Najbardziej powszechne były sierpy z ostrzem z **krzemienia (flint)**, gdyż ostrza z brązu były bardzo drogie. Zebrane ziarno przechowywano w glinianych dzbanach.

Z czasem radło przekształcono w **ptug (plog)**, którego używa się do tej pory.

	
ard	
pløye	
skjære korn	
sigd	
flint	
redskaper	

ZADANIE 3 Połącz polskie i norweskie słowa ze sobą

		
ard		byk
pløye		koń
skjære korn		kosić zboże
sigd		koza
flint		krowa
redskaper		krzemień
geit		naczynia gliniane
skinn		narzędzia
gris		orać
ku		owca
hest		pług
sau		radło
leirekrukker		sierp
okse		skóra
plog		świnia

ZADANIE 4 Znajdź słowa

U	C	L	K	U	R	H	A	N	Y	P	R	Z	Ą	Ś	Ć	O	F	M	N
U	P	R	A	W	I	A	Ć	Z	I	E	M	I	Ę	Ł	K	W	B	I	G
Ł	Ó	J	Ś	Z	G	Y	Ż	L	U	W	A	B	F	Y	O	C	P	E	N
G	R	A	D	Ł	O	P	Ł	U	G	P	L	I	O	F	N	E	U	L	W
G	Z	W	D	S	C	M	K	O	W	G	G	I	A	C	I	C	P	I	E
Ś	W	I	N	I	E	S	Ś	U	B	I	E	D	N	I	E	U	P	Ć	Ł
Z	B	I	Z	L	W	C	S	U	S	Z	O	N	E	R	Y	B	Y	Z	N
K	O	Z	Y	K	O	S	I	Ć	Y	W	Ł	A	D	Z	A	I	B	I	A
N	A	R	Z	Ę	D	Z	I	A	M	P	S	Z	E	N	I	C	A	A	I
U	G	F	B	Y	K	I	P	U	I	E	J	P	D	Ć	U	N	K	R	C
R	O	L	N	I	C	Y	O	W	E	K	R	O	W	Y	I	Ż	I	N	B
O	R	A	Ć	S	I	O	Ł	Ó	C	R	R	S	L	Ó	Ę	K	C	O	L
D	R	E	W	N	O	C	R	D	Z	W	I	E	R	Z	Ę	T	A	G	K
F	U	T	R	A	P	T	Y	Z	S	I	E	R	P	B	O	G	A	C	I
H	A	N	D	E	L	W	Y	M	I	E	N	N	Y	T	K	A	Ć	P	R
M	Y	Ś	L	I	W	I	P	L	O	N	Y	M	Ą	K	A	D	D	D	C
Ł	E	S	P	O	G	O	S	P	O	D	A	R	S	T	W	O	Ę	U	F
B	I	Ż	U	T	E	R	I	A	J	Ę	C	Z	M	I	E	Ń	Ą	U	Y

biedni	bogaci	gospodarstwo	wódz	władza
handel wymienny	narzędzia	drewno	futra	suszone ryby
wełna	kurhany	biżuteria	miecz	myśliwi
rolnicy	plony	jęczmień	pszenica	mąka
uprawiać ziemię	mieścić ziarno	prząść	tkać	zwierzęta
krowy	byki	kozy	świnie	konie
owce	radło	orać	sierp	plug
kosić				

ZADANIE 5 wpisz odpowiedź

Co to jest? Kto to jest? Odpowiedz używając słów z poprzedniego zadania.

1. _____ jedno z najstarszych narzędzi rolniczych, potem zastąpił je pług
2. _____ narzędzie służące do ścinania zboża i trawy. W kształcie półksiężyca
3. _____ np. pszenica, żyto, jęczmień. Rośliny, które mają jadalne ziarna, z których można np zrobić mąkę
4. _____ czyli uzyskiwać wełnianą nitkę z kłębu owczej wełny
5. _____ czyli tworzyć tkaninę z wełnianych nici rozpiętych na specjalnej ramie i obciążonych ciężarkami
6. _____ bardzo twardego minerału, kamień używany jako ostrze sierpu lub do rozpalania ognia
7. _____ bardzo silne zwierzę, wykorzystywane do prac w polu
8. _____ Zwierzę hodowlane dające ludziom mięso i wełnę
9. _____ czyli rozdrabniać ziarna zboża na mąkę
10. _____ to narzędzie rolnicze, które zastąpiło radło. Jest wykorzystywane do tej pory. Po norwesku PLOG